

Załącznik 2h

do raportu z badań:

„Rynki pracy na obszarach popegeerowskich”

Monografia powiatu znińskiego

Monografia powiatu znińskiego

Spis treści

CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA POWIATU	3
SPÓJNOŚĆ POWIATU	4
GOSPODARKA	4
RYNEK PRACY I BEZROBOCIE	5
KAPITAŁ LUDZKI.....	7
ŻYCIE SPOŁECZNE I KULTURALNE	9
STRATEGIE LOKALNE.....	9
PGR W POWIECIE - HISTORIA	11
PGR W POWIECIE - LIKWIDACJA.....	12
PGR DZISIAJ.....	14
PODSUMOWANIE	15
RYNEK PRACY A KWESTIA PGR	15
PLANY LOKALNE	15
ANEKS	17
DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA.....	33

Charakterystyka ogólna powiatu

Powiat żniński położony jest w południowo-zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego. W jego skład wchodzi 6 gmin: Żnin, Barcin, Janowiec Wielkopolski, Łabiszyn (gminy miejsko-wiejskie) oraz Rogowo i Gąsawa (gminy wiejskie). Główne miasta to Żnin – stolica powiatu, Pałuk oraz Barcin. Powiat oddalony jest od Bydgoszczy o 43 km, a od Poznania i Torunia o ok. 80 km. Jego powierzchnia to 984,5 km², co stanowi 5,5% powierzchni województwa kujawsko-pomorskiego.

Gleby powiatu zaliczane są do klasy średniej, sam powiat jest typowo rolniczy, użytki rolne to 63% ziemi i 16% lasy. Charakter powiatu i przeznaczenie ziemi ma wpływ na strukturę zatrudnienia ludności i kulturę powiatu. Spośród 70 000 mieszkańców większość ludności pracuje w rolnictwie i leśnictwie (około 40%), o połowę mniej czyli 20% w przemyśle i budownictwie. Dużą grupę ludności powiatu stanowią bezrobotni, wśród nich ponad połowa to długotrwale bezrobotni, dominują wśród nich młode kobiety między 25 a 34 rokiem życia (dane GUS 2005).

Pod względem potencjału przemysłowego powiat żniński zalicza się do powiatów średnio zindustrializowanych. Dominujący udział w produkcji ma przemysł rolno-spożywczy, meblarski i cementowo-wapienniczy. Szczególne znaczenie w powiecie mają zakłady Lafarge Cement SA.

Powiat żniński to obszar bogaty historycznie. W samym powiecie znajduje się Biskupin - najbardziej znany w Europie Środkowej rezerwat archeologiczny, wieś Gąsawa, gdzie w roku 1227 odbył się zjazd książąt piastowskich, na którym został zamordowany Leszek Biały oraz miasto Pałuk, będące kolebką bogatej kultury regionalnej. Ważną część powiatu stanowią pałace i majątki ziemskie, oddane po reformie rolnej w 1945 do skarbu państwa. Większość z nich nie wróciła w ręce dawnych właścicieli, a część została zamieniona na hotele. Powiat leży na dawnym szlaku bursztynowym łączącym Śląsk z Gdańskiem. Dziś komunikacja

powiatu to przede wszystkim trasa krajowa nr 5. Problemem jest brak połączeń kolejowych: PKP zlikwidowała połączenia Żnina z Inowrocławiem czy Bydgoszczą i dalej z całą Polską. Obecnie jedyne połączenie ze Żninem stanowi sieć połączeń PKS. Ciekawym środkiem komunikacji jest, unikalna na skalę Polski, Żnińska Kolejka Wąskotorowa (linia wąskotorowa turystyczna o dł. 12 km) Jednak ma ona znaczenie wyłącznie turystyczne.

Spójność powiatu

Gmina Barcin jest najbogatszą gminą powiatu. Na jej terenie usytuowane są zakłady Lafarge Cement SA. Lafarge nie jest największym pracodawcą w okolicy, spółka zatrudnia pracowników tylko z co najmniej średnim wykształceniem, co sprawia, że słabo wykształcone osoby z terenów popegeerowskich nie mogą starać się o pracę w tym zakładzie. Gmina Barcin jest jedyną gminą powiatu, która - dzięki wkładowi zakładów Lafarge - mogła sobie pozwolić na samodzielne finansowanie Centrum Integracji Społecznej, czyli projektu dotyczącego reintegracji społecznej i zawodowej skierowanej do osób wykluczonych społecznie i długotrwale bezrobotnych.

W samym powiecie są dwa równoważne centra: kulturalne i przemysłowe. Kulturalne obejmuje zasięgiem nie tylko okolice Żnina, ale również atrakcje i walory turystyczne rejonu Janowca Wielkopolskiego i Wągrowca. Sztandarowym projektem centrum przemysłowego jest Pałucki Park Przemysłowy. Jego realizacja została zaplanowana na lata 2007-2010 i ma kosztować ponad 15 mln złotych, pochodzących głównie ze źródeł zewnętrznych. Pałucki Park Przemysłowy ma objąć obszar 30 ha zlokalizowanych przy drodze wojewódzkiej nr 251 Inowrocław – Kaliska, z dostępem do pełnej infrastruktury i w bezpośredniej bliskości Lafarge Cement SA., Mowap sp. z o.o., ZPW „Trzuskawica” SA, Zakład Bielawy i Masfalt sp. z o.o.

Gospodarka

Powiat żniński według starostwa należy do powiatów średnio zindustrializowanych, jednak w opiniach innych informatorów jest to powiat przede wszystkim rolniczy, bez wyraźnego charakteru przemysłowego. *Nie ma przemysłu jako takiego u nas. Ten teren rolniczy tak nas pogrążył trochę. Zdecydowanie. (IDI, Żnin).* Największy udział w produkcji mają przemysł rolno-spożywczy, meblarski i cementowo-wapienniczy. Wśród informatorów panuje zgoda co do tego, że najważniejszymi zakładami produkcyjnymi są Cementownia „Lafarge” SA. oraz „Żefam – produkcja maszyn”. Oba te zakłady powstały na bazie przekształconych zakładów państwowych, co istotnie wpłynęło w nich na redukcję zatrudnienia. *Tutaj jest cementownia i tak naprawdę kiedyś za dobrych czasów cementownia zatrudniała 3 000 osób, teraz zatrudnia niecałe 300 (IDI, Żnin).* Do „dużych” pracodawców, zatrudniających 200-300 osób, zaliczany jest także Szpital Powiatowy w Żninie. Co ciekawe, ani starostwo ani Urząd Pracy nie orientują się w zatrudnieniu w firmach rolno-spożywczych. Rolnictwo jest branżą, która jest słabo rozpoznana przez Urząd Pracy. Także starostwo uważa rozwój tej branży za domenę gmin. W opinii kluczowego informatora ze starostwa, rolnictwo jest w ciężkiej sytuacji i stąd liczne przekwalifikowania gospodarstw rolnych na gospodarstwa agroturystyczne. W przeprowadzanych wywiadach grupowych z rolnikami panował ton bardziej optymistyczny. Respondenci uważali, że perspektywy dla rolnictwa są dobre, choć czas i warunki będą działać na niekorzyść rolników z małym arealem.

Idea rozwoju agroturystyki wiąże się z główną strategią starostwa – promocji powiatu poprzez turystykę. *Mamy w tym momencie taką propozycję, bardzo ciekawą propozycję*

projektu, którą przygotował tutaj wydział promocji obecnego starostwa, ten projekt nosi nazwę „Szlakiem Piastowskim - od Gada Pradziada do Paryża, Wenecji, Rzymu”. [...] Szlakiem Piastowskim, ponieważ leżymy – powiat żniński, generalnie Pałuki, leżą na szlaku piastowskim, szlak piastowski ciągnie się aż do powiatu gnieźnieńskiego, do Gniezna, w związku z tym, tak to wygląda. Szlakiem Piastowskim od Gada Pradziada, ponieważ mamy Biskupin na naszym terenie, pola lednickie też, ponieważ jest to projekt realizowany wspólnie z powiatem gnieźnieńskim, jest to projekt ponadregionalny i od Gada Pradziada mamy od niedawna również na terenie gminy Rogowo powstał park – duży, wielki- park dinozaurów, w związku z czym mamy Biskupin – pradzieje, mamy Rogowo – gady i Paryż, Rzym i Wenecja. (IDI, Żnin). Pomysły te, jak się zdaje, mają potencjał promocyjny, jednak w powiecie infrastruktura turystyczna nie jest odpowiednio rozwinięta. Brakuje miejsc hotelowych o średnim i wyższym standardzie, brakuje punktów gastronomicznych i infrastruktury komunikacyjnej (wystarczy wspomnieć o zlikwidowanym połączeniu kolejowym). Miejsca zachwalane jako atrakcyjne turystycznie raczej rozczarowują – przykładem może tu być Muzeum Kolei Wąskotorowej, które w istocie jest prezentacją kilku lokomotyw na terenie ogrodzonym drucianą siatką.

Jako drugi istotny element rozwoju lokalnego starostwo wskazuje na powstanie wspomnianego już Pałuckiego Parku Przemysłowego – można jednak odnieść wrażenie, że ten projekt pozostaje zupełnie w gestii gminy Barcin jako pomysł tamtejszych władz. W starostwie brak jest przekonania co do tego, że będzie to inwestycja, która stanie się lokomotywą całego powiatu.

Jako główną barierę w rozwoju gospodarczym wymienia się, jak już wspomniano, duży udział rolnictwa. Rzadko wymienia się jako barierę tereny i ludność popegeerowską.

Rynek pracy i bezrobocie

Barierą w opisie zatrudnienia na terenie powiatu jest przede wszystkim brak aktualnych i dokładnych danych. Dane z GUS (2005 r.) wskazują na ogólną liczbę zatrudnionych - ok. 14,5 tys. osób, w tym:

- w rolnictwie i leśnictwie ok. 40 %
- w przemyśle i budownictwie ok. 22 %
- w usługach rynkowych ok. 18 %
- w usługach nierynkowych ok. 20 %

PUP takich danych nie zbiera, prowadzi jedynie statystyki dotyczące bezrobotnych, stosując klasyfikację zawartą w ustawie. Oprócz wspomnianych powyżej dużych zakładów od kilku lat w powiecie obserwuje się coraz większą liczbę nowopowstających małych zakładów usługowo-handlowych - głównie w branży murarskiej, ale też przykładowo w branży fryzjersko-kosmetycznej. Przedstawicielka PUP łączy to zjawisko z masową emigracją. *Obserwujemy w ogóle, że jest więcej pieniędzy na rynku, bo i wzrosły wynagrodzenia przez to, że część osób wyjechała do pracy za granicą, rodziny tutaj zostały i te pieniądze tutaj wracają, są tutaj wydawane. Więc nawet sami pracodawcy zauważają, że mają tutaj większy ruch i zwiększają zatrudnienie. Więc ten wypływ ludzi z Polski to wcale nie było takie złe, bo tym osobom, które tu zostały żyje się już na pewno lepiej.* (IDI, Żnin). Emigracja, zdaniem informatorów, jest czynnikiem, który najmocniej wpływa na sytuację na rynku pracy. Przede wszystkim wśród zarejestrowanych bezrobotnych największy spadek widać w grupie do 25 roku życia. *Tak jak w ubiegłych latach oni od razu ze świadectwem, w tych białych koszulach*

przychodzili się rejestrować, tak teraz my mamy problem, żeby zrealizować oferty stażowe, bo oni nie przychodzą się rejestrować. (IDI Żnin). Emigracja zarobkowa spowodowała także w Żninie znaczny wzrost ofert pracy, które nie skutkują zatrudnieniem ze względu na brak chętnych do ich podjęcia. Zdaniem przedstawicieli PUP długotrwale bezrobotni oczekują jedynie skierowania na roboty publiczne, a nie stałego zatrudnienia. Oferty pracy i wezwania z urzędu są przyjmowane ze zdziwieniem. *Nawet mieliśmy taką sytuację, że wezwana została taka osoba z terenu wiejskiego bez dochodu, której proponujemy przygotowanie zawodowe i ona odmawia i tłumaczymy jej niech się wyłączy w ogóle z ewidencji, bo to nie ma sensu. Jest tyle ofert i zaraz będzie znowu wzywana. Pokazuje pracownik, że tego jest tyle, ona patrzy i mówi: „Panie, to aż tak się porobiło?!”. (IDI, Żnin.)*

W opinii urzędu w obecnej chwili osoba rzeczywiście poszukująca pracy jest w stanie znaleźć ją nawet mimo braku odpowiednich kwalifikacji – urząd jest gotowy zaproponować swojemu klientowi odpowiednie przeszkolenie. Bariery są przede wszystkim czynniki psychologiczne. Zdaniem przedstawicielki PUP zwykle pośrednictwo pracy już w tej chwili nie wystarcza. W urzędzie od roku zatrudniony jest psycholog, ponieważ zauważono taką potrzebę. Niemniej pracownicy przyznają, że zaktywizowanie najliczniejszej grupy bezrobotnych czyli grupy osób długotrwale bezrobotnych jest niemal niemożliwe do zrealizowania. Brakuje dokładnych danych na temat tej grupy. Są to najczęściej, zdaniem pośredników pracy, osoby bez kwalifikacji, które nigdy nie pracowały. Trudno powiedzieć, czy rekrutują się z terenów popegeerowskich. Kolejnymi barierami w ich aktywizacji są: niski poziom prac i szara strefa. Tereny rolnicze i leśne dostarczają okazji do sezonowej pracy na czarno, gdzie dochód wielokrotnie przewyższa proponowane przez pracodawców płace. Średnie wynagrodzenie w Żninie wynosiło w 2005 r. 1.779,84 zł brutto, jednak pośrednicy przyznają, że przeważają oferty z płacą minimalną. Najmniej chętne do podwyżek są duże zakłady, jak np. „Żefam”. Stamtąd też najwięcej osób przeniosło się do małych przedsiębiorstw lub wyjechało za granicę. Zarobki możliwe do uzyskania za granicą mocno wpłynęły na spadek atrakcyjności staży, gdzie również wynagrodzenie pozostaje na poziomie zasiłku dla bezrobotnych.

Pracodawcy chętnie korzystają z pracy subsydiowanej, tym bardziej, że w ciągu ostatnich dwóch lat nastąpił znaczny wzrost środków przeznaczanych na ten cel (jak podają informatorzy z 2 do 10 mln zł). Coraz częściej muszą jednak poszukiwać pracowników na własną rękę i przyznają, że jest im coraz trudniej, ponieważ nie mogą zaproponować wyższej pensji i lepszych warunków z uwagi na obciążenie kosztami ubezpieczeń. *Jeśli państwo by stworzyło dopłaty do ZUS-u czy do czegoś, żeby uaktywnić tych ludzi, to każdy pracodawca by miał więcej ludzi i więcej by tych ludzi zatrudniał i nie byłoby tyle ponad godzin i czegoś tam jeszcze. (Pracodawca, IDI, Żnin)*

Najwyższe bezrobocie notowano na tym terenie w 2004 r. (stopa bezrobocia – 34,5%). Związane to było z likwidacją wspomnianych już wcześniej zakładów przemysłowych. W ostatnich dwóch latach bezrobocie spadło do poziomu 28 %. W ciągu 2006 r. liczba bezrobotnych do 25 roku życia spadła o prawie jedną czwartą. Część z nich podjęła zatrudnienie, a część wyrejestrowała się na własne życzenie. Długotrwale bezrobotni pozostają najliczniejszą grupą (52% z ogólnej liczby bezrobotnych), choć także i w tej kategorii nastąpił spadek. W ciągu ostatniego roku przybyło bezrobotnych w grupie powyżej 50 roku życia. Jak tłumaczy Urząd Pracy są to osoby, które poprzez roboty publiczne lub prace społecznie użyteczne chcą „dotrwać” do emerytury lub świadczeń przedemerytalnych.

W raporcie „Bezrobotni wg zawodów w powiecie żnińskim, stan na końcu 2006 r.” jako najliczniejszą grupę wymienia się grupę „bez zawodu”. Zaliczani są do niej absolwenci liceów ogólnokształcących oraz liceów profilowanych, a także osoby z wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym. Pracownicy PUP ściśle wiążą grupę długotrwale bezrobotnych z osobami bez kwalifikacji bądź z kwalifikacjami, które się zdezaktualizowały

– jak obuwnik przemysłowy, krawiec. Poszukiwani fachowcy to przede wszystkim przedstawiciele branży budowlanej.

W wywiadach indywidualnych oraz grupowych pojawiła się też kwestia zatrudnienia kobiet. To dla nich przede wszystkim brakuje ofert pracy. Dostępne oferty są typowo „męskie” – murarz, spawacz, kierowca. Inna kwestia ma charakter bardziej rodzinno–społeczny. W momencie, gdy mężczyzna decyduje się na emigrację, na kobietę spada całkowicie prowadzenie domu i opieka nad dziećmi. Oprócz zajęć kobiecych dochodzi cała sfera uznawana tradycyjnie za męską odpowiedzialność: *Tak jak ja mieszkam na przykład w takim domku jednorodzinny, ja muszę sobie węgla przynieść, wszystkie prace, które mężczyzna wykonuje, tutaj muszę wykonywać ja. [...] Jak ja rodziłam moją córkę to mój mąż był w delegacji. Jak przyjechała do mnie położna, to mówi tak: ja się pani dziwię. Męża nie ma, małe dziecko – bo mam też syna, co ma 13 lat – jest dość duża różnica, ten do szkoły, wysłać go, porobić wszystko, jeszcze mam piece kaflowe, muszę napalić sobie w trzech piecach i mówi mi: ja się pani dziwię, że pani po porodzie dała sobie radę z tym wszystkim. No trzeba, jak nie ma, to trzeba.* (FGI, dzieci PGR, Żnin).

Emigracja jest zjawiskiem bardzo pozytywnie postrzeganym przez instytucje takie jak urząd pracy i negatywnie przez osoby, których to bezpośrednio dotyczy. Pojawia się duży niepokój o skutki społeczne tego zjawiska. Starsze osoby z obawą patrzą na młode małżeństwa. Kobiety, których mężowie są na emigracji, jasno deklarują, że takie rozwiązanie nie przynosi im satysfakcji. *Nie po to się ożeniłam, żeby być znowu sama.* (FGI, dzieci PGR, Żnin). Kobiety byłyby chętne dołączyć do swoich mężów, jednak podejmowana przez nich praca ma niestabilny charakter, Są to najczęściej kierowcy, pozostający przez miesiąc w trasie, lub pracownicy budowlani, którzy nie mają możliwości zakwaterowania rodziny.

W powiecie nie ma właściwie pracodawców, których respondenci wskazywaliby jako stabilnych i nastawionych na zatrzymanie pracowników. Wyjątek stanowią gospodarstwa rolne powstałe na bazie PGR-ów. Ich kadrę stanowią byli pracownicy PGR i dzieci tych pracowników. Ci pracownicy razem ze swoimi prezesami przypominają starą korsarską załogę, która niejedno już przetrwała. Na podstawie wypowiedzi respondentów można zaryzykować tezę, że mitem jest postrzeganie byłych pracowników PGR jako grupy, którą cechuje niski poziom zaufania i duża roszczeniowość. Szczególnie ci, którym udało się „przetrwać” proces restrukturyzacji, mają poczucie, że dzięki wzajemnemu zaufaniu nie pozostali z pustymi rękami. Są nawet w pewien sposób dumni z tego, że udało im się „wziąć sprawę we własne ręce”.

Gospodarstwa rolne, jak wspomniano, pozostają dla Urzędu Pracy słabo znanym pracodawcą. Ponieważ gospodarstwa nie zgłaszają zapotrzebowania na pracowników, ich działanie pozostaje poza rejestrem PUP.

Urząd Pracy w Żninie z roku na rok wydaje coraz większe środki na działania aktywizujące. Pracownicy realizują jednak standardowe działania, m.in. staże, przygotowanie zawodowe oraz dla najliczniejszej grupy – roboty publiczne. Jak przyznają nieoficjalnie (poza sprawozdaniami), nie są w stanie w ten sposób zaktywizować osób długotrwale bezrobotnych. Ci, którzy naprawdę szukają pracy, znajdują ją bez pomocy urzędu. Osoby długotrwale bezrobotne po sezonowym zatrudnieniu przy robotach publicznych pozostają w ewidencji. Przedstawicielka PUP przyznaje, że „masowe wejście” w roboty publiczne było błędem, ale zadecydowała o tym dostępność środków możliwych do przeznaczenia na ten cel.

Kapitał ludzki

W powiecie mieszka około 70 tys. mieszkańców. Mieszkańcy miast stanowią 44% ogółu. Przyrost naturalny w 2005 roku wyniósł 1,59%.

Jeśli chodzi o migracje zewnętrzne i wewnętrzne, to wskaźniki gusowskie nie pokazują zmiany, jaka ewidentnie nastąpiła po przyjęciu Polski do UE. Wskaźniki migracyjne nie zmieniły się od 2000 roku i wynoszą 2 %. W samym powiecie widać jednak, że większość mężczyzn w wieku produkcyjnym pracuje w UE, ale poza Polską. Są to prace krótkoterminowe związane z wyjazdami do 6 miesięcy.

Kobiety w powiecie w większości pozostały w domach z dziećmi, stąd tak wysoki odsetek trwale bezrobotnych kobiet w wieku produkcyjnym, które zajęły się wychowaniem dzieci.

W powiecie dużą grupę stanowi ludność napływowa - byli pracownicy PGR. Ściągani z różnych stron Polski do pracy w PGR. Jest to emigracja z lat 60-tych, utożsamiająca się z aktualnym miejscem zamieszkania. Ich dzieci i wnuki stanowią już drugie i trzecie pokolenie migrantów i są dobrze zsojalizowani z lokalną ludnością.

W powiecie znajduje się 121 placówek oświatowych, od przedszkoli po technika. Najbliższe szkoły wyższe są w Toruniu i Bydgoszczy.

Jednak problemem nie jest dostęp do szkół czy ich oddalenie od miejsca zamieszkania, ale kierunki, w jakich kształcą zawodówki i technika. Większość z oferowanych kierunków to hotelarstwo, żywienie czy ekonomia. Praktycznych zawodów jak mechanik jest niewiele z uwagi, między innymi, na złe wyposażenie pracowni. Większość absolwentów zaraz po odebraniu świadectwa końcowego zgłasza się do PUP. A od dwóch lat większość z nich, po zakończeniu nauki, wyjeżdża za granicę (głównie prace sezonowe).

Większość szkół w powiecie posiada dobrze wyposażone pracownie komputerowe z dostępem do internetu, problemem jest jednak wspomniane wcześniej wyposażenie pracowni technicznych. W przypadku techników brak jest sprzętu i maszyn umożliwiających przyuczenie do zawodu. Nowoczesnym miejscem edukacji jest szkoła w Gąsawie czy Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Janowcu Wielkopolskim, który współpracuje ze Szkołą Praktyk w Horst w Holandii oraz ze szkołą DEULA w Nienburgu w Niemczech, rezultatem czego jest możliwość odbywania przez uczniów praktyk zagranicznych.

Centrum Integracji Społecznej w Barcinie jest jedną z działających na terenie powiatu instytucji, umożliwiających przekwalifikowanie i dających możliwość wyjścia z bezrobocia długotrwałego. Osoby tam trafiające to przedstawiciele grup określonych przez ustawę o zatrudnieniu socjalnym: długotrwanie bezrobotni z powodów np. uzależnienia od alkoholu, narkotyków i innych używek. Część osób stanowią bezdomni, jak również matki samotnie wychowujące dzieci.

Zajęcia w CIS odbywają się w dwóch blokach: teoretycznym i praktycznym. Zajęcia teoretyczne dotyczą m.in. poruszania się po rynku pracy, pisania cv, obejmują również zajęcia z psychologiem. W pozostałym czasie uczestnicy przechodzą reintegrację zawodową, wykonując różne prace na terenie gminy. Są to głównie prace: dla mężczyzn – remontowo-malarskie, także prace przy utrzymaniu zieleni, a dla kobiet - wolontariat w szkołach, w domu pomocy społecznej.

Innym miejscem, gdzie można zdobyć dodatkowe kwalifikacje, jest Centrum Kształcenia Ustawicznego. To jedyna placówka oświatowa w powiecie żnińskim, która kształci bezpłatnie ludzi dorosłych. Nauka odbywa się w systemie wieczorowo-zaocznym. Dodatkowo organizowane są tutaj również kursy językowe.

W powiecie edukacja i szkolenia dodatkowe wydają się być nieprzystosowane do wymogów lokalnych pracodawców. Potrzebne są osoby z wykształceniem technicznym i budowlanym, a kształci się stosunkowo najwięcej technologów żywienia i techników w dziedzinie hotelarstwa. Powodem tego jest niedostosowanie edukacji do zmieniających się warunków i zapotrzebowania rynku. Z kolei większość kursów doszkalających, organizowanych m.in. przez PUP, to kursy obsługi wózków widłowych czy kurs spawacza. Żaden z nich nie jest przeznaczony dla kobiet. Przy tak dużym bezrobociu kobiet w powiecie

konieczna wydaje się zmiana struktury kursów doszkalających i przystosowanie ich również do potrzeb kobiet, w tym kobiet wychowujących dzieci.

Ciekawym przykładem współpracy lokalnej organizacji pozarządowej z MOPSem, wspomagającym lokalny rynek pracy, jest organizacja SAMPO i program realizowany ze środków IW EQUAL. Program obejmuje kobiety trwale bezrobotne, oferując im obok standardowych szkoleń zawodowych wsparcie psychologiczne oraz pracę z wyglądem zewnętrznym. Kobiety dostają wsparcie i fachową pomoc od wizażystów, serię zabiegów kosmetycznych i porady dotyczące garderoby odpowiedniej w pracy i na rozmowach kwalifikacyjnych. Organizacja SAMPO ściśle współpracowała z MOPSem w czasie wyboru kandydatek do programu. Tym samym MOPS w gminie Barcin uznał program za najlepszy i najefektywniejszy od wielu lat.

W powiecie część zatrudnionych w urzędach to osoby, które same pamiętają czas rozwiązywania PGR, opowiadają o własnych doświadczeniach związanych z tym okresem. Z wywiadów przeprowadzonych w powiecie wiemy, że ta lokalność przekłada się tylko na gminną współpracę. Na przykład gmina Barcin jest bardzo aktywna społecznie i większość inicjatyw jest możliwa dzięki dobrej współpracy między różnymi instytucjami w gminie. Przykłady podawane przez starostwo (a raczej ich brak) wskazują, że w obrębie powiatu nie rozwinęła się ścisła współpraca.

Sukces wcześniej wspomnianego CIS w Barcinie jego pracownicy mierzą odsetkiem osób – odbiorców programów tej organizacji, którym udało się zdobyć stałe zatrudnienie. Zdaniem kierownika tej instytucji około 10% trwale bezrobotnych po rocznym kursie CIS znajduje stałe zatrudnienie. Wszyscy zaś po ukończeniu kursu mają szansę na krótkie zatrudnienie przy robotach publicznych. Jednak taka możliwość (roboty publiczne) nie wiąże się ze wsparciem stałego zatrudnienia. Roboty publiczne generują większe zatrudnienie w powiecie, ale po krótkim okresie osoby te wracają do PUP, a po kolejnych 5 latach mogą raz jeszcze przejść kurs w CIS.

W roku 2007-2008 CIS do współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Żninie zarezerwował pieniądze na zatrudnienie wspierane dla potencjalnych pracodawców. To jest forma, która ma przynieść w przyszłości 30% zatrudnienia na stałe wśród trwale bezrobotnych. Z rozmowy z pracodawcami wiemy też, że zatrudnienie wspierane jest chętnie przyjmowaną inicjatywą. *Również w przyszłym roku będą możliwości, że MOPS-y będą mogły nam przysyłać klientów. No swoich klientów. I będą mogli nam za nich płacić. Także no, no perspektywy są dość, dość takie wyraźne. Dobrze się zapowiada. (IDI, CIS Barcin)*

Życie społeczne i kulturalne

Na pierwszy rzut oka życie kulturalne powiatu przeminęło wraz z likwidacją dużych zakładów pracy. W Żninie kino zamknięto wiele lat temu. Obecnie w miejscu kina parafia żnińska wyświetla czasem religijne filmy. W samym powiecie działają jednak trzy domy kultury. Ich działalność skupia się wokół kultury regionalnej – kultury pałuckiej. Kultura ludowa Pałuk należy do pnia wielkopolskiego. Do dziś Pałuki mają swój charakterystyczny dialekt, kulturę i sztukę ludową. Te obyczaje i tradycje wykształciły na przestrzeni wieków tożsamość Pałuczan i silne poczucie odrębności w stosunku do sąsiadów, patriotyzm lokalny oraz przywiązanie do ziemi.

Strategie lokalne

Trudno mówić o istnieniu w powiecie wyróżniających się kluczowych aktorów. Z przeprowadzonych wywiadów wynika raczej, że na ocenę sytuacji powiatu przez poszczególne grupy i osoby bardzo silnie oddziałuje ich własna perspektywa (wykonywana

praca, ocena własnej sytuacji). Rozmówcy pytani o rolę poszczególnych instytucji, osób, przedsiębiorstw nie przypisywali im raczej jakiegś szczególnej władzy, możliwości oddziaływania.

Wśród mieszkańców powiatu znaleźć można osoby przedsiębiorcze, starające się wpływać, na ile to możliwe, np. na swoją sytuację na rynku pracy – aktywnie poszukujące pracy także poza granicami powiatu, zainteresowane zdobywaniem nowych kwalifikacji. Specyficznym rodzajem „radzenia sobie w życiu” jest podejmowanie pracy na czarno. Ostatnie trzy lata to również powszechna, przede wszystkim mężczyzn, a nie notowana przez statystyki, emigracja zarobkowa do krajów UE. Na terenie powiatu działają również stowarzyszenia kulturalne, sportowe, których liczba oraz zakres działania nie odbiegają od sytuacji w podobnych powiatach. Na terenie powiatu istnieją również grupy osób wykluczonych społecznie: długotrwale bezrobotnych, znajdujących się w bardzo ciężkiej sytuacji materialnej, samotnych rodziców, osób dotkniętych uzależnieniami. Ich poczucie sprawstwa i możliwości działania jest dużo słabsze, choć i wśród tych osób zdarzają się wyjątki. W grupie dawnych pracowników PGR spotkać można osoby, które po rozwiązaniu państwowego gospodarstwa rozpoczęły własną działalność gospodarczą (FGI, Żnin). Potrzebującym wsparcia starają się pomagać powiatowe i gminne instytucje (PUP, MOPS, Centrum Integracji Społecznej w Barcinie), a także organizacje pozarządowe (SAMPO).

Niezbyt liczną na terenie powiatu, ale prężną i przejawiającą własną inicjatywę, grupą są prywatni przedsiębiorcy. Z perspektywy pracodawców, wśród miejscowych znaleźć można osoby angażujące się w pracę i wyznaczone im zadania, równie często jednak – a w ostatnich latach coraz częściej – poszukiwanie osób chętnych do pracy (mimo oficjalnego wysokiego wskaźnika bezrobocia) to proces trwający długo, z którym wobec braku odpowiedzi wyjść trzeba poza granice powiatu.

Z wywiadu przeprowadzonego z przedstawicielką władz samorządowych wynika, że samorząd rozumie potrzebę podejmowania działań promujących powiat i stara się w tym kierunku działać. Zdaniem rozmówczynie miejscowa ludność związana jest z ziemią i jej tradycjami.

Władze powiatu deklarują, że współpraca z poszczególnymi gminami układa się dobrze: *Każda gmina czy rozwój gminy działa na rozwój powiatu i każda inicjatywa powiatu przekłada się na rozwój poszczególnych gmin, więc w tym zakresie musimy współdziałać. (...) u nas w powiecie i wszyscy burmistrzowie i starosta dobrze współpracują, ta współpraca układa się pozytywnie, życzyłabym sobie, żeby tak dalej było. (IDI, Żnin)*

Tak jak wspomniano, władze powiatu mocno stawiają na jego promocję, co rozumiane jest przede wszystkim jako promocja walorów turystycznych regionu. Niepokoi brak wzmianek o inicjatywach dotyczących rozwoju i modernizacji rolnictwa, brak wskazania na jakieś szczegółowe plany dotyczące rozwoju przedsiębiorczości (choć reprezentantka starostwa wspomniała o odbywających się co jakiś czas spotkaniach z małymi i średnimi przedsiębiorcami dotyczącymi np. sprawy poręczeń finansowych dla małych i średnich firm).

Każdego roku przyjmowany jest w powiecie plan współpracy samorządu powiatowego z organizacjami pozarządowymi, zawierający m.in. informacje o puli pieniędzy, którą w formie grantów mogą otrzymać działające na terenie powiatu organizacje pozarządowe¹.

Wyróżniającym się na terenie powiatu - w przeważającej części rolniczego i którego władze stawiają na turystykę - projektem jest wspomniany już Pałucki Park Przemysłowy. Dotychczas udało się Gminie Barcin ustalić z Agencją Nieruchomości Rolnych sposób pozyskania terenu, w budżecie na 2007 rok przewidziano pieniądze na wykup terenu pod

---

¹ Program współpracy powiatu z organizacjami pozarządowymi na 2007 rok:
<http://www.znin.pl/?par=219&cid=265&unroll=219>

inwestycję, przystąpiono również do opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

O dotychczasowym wykorzystaniu dodatkowych środków pochodzących z UE mówiła przedstawicielka samorządu. Dzięki wsparciu z tego źródła udało się poszerzyć rzekę Gąsawkę, wyremontowano część lokalnych dróg. Przy wsparciu finansowym UE zrealizowany został również szereg projektów „miękkich”, w których uczestniczyły poszczególne jednostki, podlegające pod powiat m.in. domy pomocy społecznej, szkoły.

Dokumentem, w którym zapisane są plany rozwoju regionalnego, jest Strategia Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Żnińskiego 2001-2011². Obszerny dokument opracowano przyjmując za podstawę wyniki debat strategicznych zorganizowanych w marcu 2001 roku, w których udział wzięli radni powiatu, członkowie zarządów poszczególnych gmin wchodzących w skład powiatu, przedstawiciele jednostek administracji powiatowej różnych szczebli, organizacji pozarządowych, środowisk biznesowych oraz przedstawiciele administracji rządowej. Cały obszar społeczno-gospodarczy podzielono na umowne pięć obszarów, dla każdego opracowując priorytety rozwojowe. Przykładowo: priorytetem w obszarze gospodarki ma być podejmowanie działań w kierunku rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości, zaś w obszarze „przestrzeni” promocja pod kątem rozwoju turystyki m.in.: tworzenie Pałuckiego Parku Krajobrazowego. Za najważniejsze zadanie obszaru „społeczność” uznano zmniejszenie stopy bezrobocia i jego skutków m.in. poprzez rozwój oświaty.

Nie spotkałyśmy się z inicjatywą, która byłaby przykładem włączania obywateli w proces planowania działań dla powiatu. Władze powiatu nie mają, jak się zdaje, pomysłu, energii czy potrzeby, aby szerzej włączyć mieszkańców w realizowane przez siebie działania.

PGR w powiecie - historia

W powiecie istniało 9 PGRów³, w tym Państwowe Gospodarstwo Rybackie w Łysinie o powierzchni prawie 6000 ha (zdecydowaną większość stanowiły zbiorniki wodne). Wielkość pozostałych PGRów wynosiła średnio 2646 ha, najmniejszy z nich, PGR Piechcin, liczył 953,77 ha, a największy PGR Żnin - 5988,25 ha. Specjalizacja PGR-ów w powiecie nie odróżniała się od reszty województwa: hodowano trzodę chlewną, bydło, uprawiano najpopularniejsze gatunki zbóż. W PGR-ach funkcjonowały gorzelnie, wytwórnie mieszanki paszowej, tartaki, a w pojedynczych przypadkach także płatkarnie i suszarnie.

Do każdego z PGR-ów przynależały osiedla mieszkaniowe składające się z bloków, ale też mniejszych budynków wielo- i jednorodzinnych. W dwóch PGR-ach znajdowały się przedszkola, również w dwóch kawiarnie i remizy, w pojedynczych przypadkach istniała biblioteka, ośrodek zdrowia, ośrodek wczasowy, dom kultury.

Sytuacja w województwie, do którego należy dzisiejszy powiat żniński, była o tyle ciekawa, że na jego terenie 20% ziemi należało do PGR-ów, a 80% pozostawało w rękach rolników indywidualnych. Nie mogło to pozostać bez wpływu na kulturę rolną na tym terenie.

² <http://www.bip.znin.pl/dokument.php?iddok=48&dstr=1&txt=lokalna%20strategia%20rozwoju>

³ Dane dotyczące istniejących w powiecie PGRów pochodzą z wielu źródeł. Jednak nawet dane pozyskane z dwóch źródeł związanych z ANR nie są ze sobą do końca spójne, czego przykładem może być, wydawałoby się prosta, kwestia liczby istniejących na danym terenie PGRów. Jedno źródło wymienia 11, a drugie 10 gospodarstw, ale dane pokrywają się jedynie w 9 przypadkach, stąd w monografii mowa o 9 PGRach. Te braki i nieścisłości mają wiele przyczyn: nowy podział administracyjny (kategoria powiatu jest jednak dosyć nowa); dane o PGRach, które posiada ANR dotyczą okresu restrukturyzacji, a najstarsze z nich nie są dostępne w formie elektronicznej, ich odszukanie wymaga wertowania papierowego archiwum; restrukturyzacja była trwającym nieraz kilka lat procesem składającym się z wielu etapów, co utrudnia zebranie danych chociażby o zjawiskach, które nie następowały z dnia na dzień.

Dane pochodzące z momentu przejścia PGR-ów do zasobu ANR (wtedy AWRSP) dotyczące zatrudnienia mówią o tym, że w najmniejszych powierzchniowo PGR-ach wynosiło ono kilkadziesiąt osób. W drugim co do wielkości w powiecie PGR Złotniki wynosiło ono 374 osoby⁴. Można szacować, że pod koniec lat 80-tych PGR-y w powiecie zatrudniały około 1500 osób. Na jednego pracownika administracji przypadało średnio 7 pracowników fizycznych.

Osiedla mieszkaniowe, które stanowiły część PGR-ów, znajdują się zazwyczaj w oddaleniu od większych miejscowości lub wsi, nie jest to jednak odczuwane jako problem. Wykorzystywane do komunikacji prywatne samochody, rowery czy „pekaesy” zaspokajają potrzeby mieszkańców, odległości do najbliższego sklepu czy większej miejscowości nie są aż tak duże. Co ciekawe, również na tym rynku mieszkaniowym obserwuje się spory ruch: *Rozmawiałem tutaj z notariuszem, naszym żnińskim i mówię: wie pan, jaki jest ruch w tych mieszkaniach? a on: no jest rzeczywiście jest. Czyli ci ludzie sprzedają, ktoś tam młody przychodzi, gdzie kupi jakiś samochód dojedzie do pracy. Nie musi mieszkać w Żninie, może mieszkać w Cerekwicy lub innej miejscowości gdzie te bloki są (IDI, Żnin). I dalej: My nie mieliśmy takich pustyń, jakie pokazywano w tym słynnym filmie „Arizona”, tam gdzie całe osiedle popegeerowskie jest odcięte od jakiegokolwiek wpływu gotówki z tytułu pracy. Tam nikt praktycznie nie miał pracy, zaczynały się jakieś dziwne historie dziać. My nie mieliśmy czegoś takiego. Ja nie pamiętam osiedla, gdzie byliby wszyscy bezrobotni, jeżeli nawet dzierżawca był słabszy to jednak ileś tam osób zatrudniał. Część z tych osób znalazła sobie już pracę, to mogło być miejsce dobrze położone skąd łatwo dojechać do pracy (IDI, Żnin).*

Jednak byli pracownicy PGR z nostalgią wspominają czasy istnienia PGR-ów i jednocześnie czasy swojej młodości. Wśród zalet ówczesnej swojej sytuacji wymieniają pewność zatrudnienia, przywileje materialne (m.in.: brak opłat związanych z mieszkaniem, deputaty w postaci mleka, paszy dla hodowanych przez siebie kilku sztuk zwierząt). Z niepokojem patrzą również na sytuację swoich dzieci, które nie mogą znaleźć pracy lub zmuszone są szukać jej poza granicami kraju (FGI, Żnin).

PGR w powiecie - likwidacja

Likwidacja PGR-ów w powiecie żnińskim w swej charakterystyce nie odbiegała od sytuacji w całym województwie bydgoskim. Po likwidacji decyzją wojewody wszystkie PGR-y zostały przekazane do Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa. Rozpoczęto proces zmiany sposobu zarządzania tymi przedsiębiorstwami.

Po pierwsze funkcję socjalną PGR-ów oddzielono od ich funkcji gospodarczej. Dotyczyło to przede wszystkim kwestii mieszkaniowych. Mieszkańcy popegeerowskich osiedli stali się właścicielami swoich mieszkań (akcja wykupu mieszkań, z której skorzystali właściwie wszyscy). Oznaczało to przede wszystkim rozpoczęcie przez nich opłacania czynszu, a także innych kosztów eksploatacyjnych.

Częścią gospodarczą na podstawie umów zlecenia, które nawiązywały do kontraktów menedżerskich zaczęli zarządzać wyłonieni na podstawie konkursów najpierw tymczasowi zarządcy, później administratorzy powierzonego im majątku. Natychmiast po przejściu i zinventaryzowaniu majątku byłych PGR przystąpiono do jego prywatyzacji przewidzianymi w ustawie sposobami. Z czasem okazało się, że najpopularniejszą formą jest dzierżawa majątku nieruchomego. W ten sposób rozdysponowano blisko 70 % powierzchni przejętych gruntów wraz z istniejącymi tam budynkami. Ruchome środki trwałe oraz zapasy i inwentarz zostały sprzedane dzierżawcom i nabywcom mienia Zasobu. Ponadto wydzierżawiono lub sprzedano

⁴ Brak danych dla największego PGR Złotniki.

wiele drobniejszych działek gruntów rolnych, które służyły powiększaniu już istniejących gospodarstw rolnych. Dzierżawa cieszyła się od początku znacznie większym zainteresowaniem niż kupno, głównie z uwagi na możliwość relatywnie niższego zaangażowania własnych środków finansowych dzierżawców. Praktyka pokazała, że forma dzierżawy stała się dla szerokiego kręgu rolników oraz innych podmiotów gospodarczych dogodnym i stosunkowo łatwo dostępnym sposobem użytkowania nieruchomości rolnych Skarbu Państwa.

Średnia powierzchnia wydzierżawionej nieruchomości wynosi 25 ha, jednak dominują liczebnie dzierżawy powierzchni drobnych do 1 ha.⁵

To, że różne formy dzierżawy stały się najpopularniejszą formą prywatyzacji, potwierdzają dane uzyskane z ANR. Do zasobu AWRSP przejęto w powiecie żnińskim 26095 ha ziemi. Z tego trwale rozdysponowanych zostało 24,9% (w tym sprzedaż 16,6%, pozostałe formy trwałego rozdysponowania: mogło to być przekazanie Kościołowi, samorządowi lokalnemu - 8,3%), nietrwale rozdysponowanych – 72,6% (w tym dzierżawa 70,9%)⁶.

W ocenie jednego z informatorów, byłego pracownika bydgoskiego oddziału ANR, sytuacja ekonomiczna PGR-ów na terenie powiatu żnińskiego w momencie przejścia była ogólnie zadowalająca, chociaż: (...) *tak na dobrą sprawę żadne z tych przedsiębiorstw pegeerowskich nie potrafiło usytuować się w realiach rynku.* (IDI, Żnin). Rozmówcy wskazywali na trudności w zastosowaniu związanych z gospodarką rynkową kategorii wydajności i opłacalności do realiów PGR-ów.

Były pracownik PGR Cerekwica, dziś przedsiębiorca, współzałożyciel spółki pracowniczej gospodarującej na terenie jednego z byłych PGR-ów, współtwórca planu restrukturyzacji Kombinatu PGR Żnin, tak ocenia proces przekształceń PGR-ów i udział w nich byłych pracowników: *Staraliśmy się, jak robiliśmy plan restrukturyzacji całego Kombinatu, zrobić tak, żeby wszędzie na zakładach powstały spółki pracownicze. Ale kadra inżyniersko-techniczna, która tam była nie przejawiała woli wzięcia tego - jak to Lechu Wałęsa mówi - „w swoje ręce”. Po prostu poszły więc do przetargu, chociaż taka pomoc [w kierunku zakładania spółek pracowniczych] była z naszej strony, no i różny los ich spotkał.* (IDI, Żnin). Zdaniem innego obserwatora przemian, zachodzących wokół PGR-ów w latach 90-tych, do powstania spółki pracowniczej niezbędne było pojawienie się osoby lub kilku osób, które byłyby w stanie – ze względu na swoje kwalifikacje, doświadczenie – stać się motorem napędowym całego przedsięwzięcia: *Spółka pracownicza generalnie polegała na tym, że kierownik zakładu, bądź dyrektor, do tego dochodził ktoś z kierownictwa, brał swoich pracowników, on ich za rękę prowadził, wtedy powstawały spółki pracownicze. Natomiast coś takiego spontanicznego, że się zbiera kilku pracowników fizycznych i oni coś takiego robią, to raczej się z tym nie spotkałem* (IDI, Żnin).

Wspomniany już rozmówca, były pracownik PGRu, dziś przedsiębiorca opowiadał również o likwidacji infrastruktury społecznej w Kombinacie PGR Żnin: *W chwili gdy doszło do restrukturyzacji to zostałem pierwszym prezesem Spółdzielni Mieszkaniowej Kłos. Bo nikt nie chciał zostać. A chcieliśmy, żeby te zakłady, które idą do restrukturyzacji ten socjal miały zdjęty. Ponieważ jeśli jest gospodarka rynkowa to trzeba się zajmować rynkiem, a od tego jak ludzie żyją, czy mają ciepło, jakie okna mają to jest spółdzielnia mieszkaniowa. (...) Staraliśmy się tak przygotowywać restrukturyzację, żeby było zgodnie z literą ustawy i jednocześnie korzystnie dla tych ludzi.*

⁵ Opracowanie G. Smytrego – radnego powiatu, byłego pracownika ANR wykonane dla władz samorządu

⁶ R. Rudnicki, L. Kozłowski, M. Kuba, „Grunty Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa w województwie kujawsko-pomorskim. Przejęcie, rozdysponowanie i wpływ na strukturę agrarną”, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń 2002, s.44.

O działaniach podejmowanych w celu złagodzenia społecznych skutków likwidacji PGR-ów wspominał również były wicedyrektor wojewódzkiego oddziału ANR. Wymieniał prowadzone przez Agencję: pomoc stypendialną dla dzieci pochodzących z terenów popegeerowskich, możliwość wyjazdów do sanatoriów dla byłych pracowników PGR, wyjazdy wakacyjne dla dzieci oraz kursy mające na celu zmianę kwalifikacji (które jednak nie cieszyły się powodzeniem). Przed akcją wykupu mieszkań przeprowadzono również na osiedlach likwidowanych PGR-ów modernizację systemów grzewczych. Te działania Agencja prowadziła w latach 90-tych. Ten sam rozmówca podawał również przykład społecznego zaangażowania prywatnego przedsiębiorcy na terenie popegeerowskim – w jednym z przedsiębiorstw powstałych na terenie byłego PGR-u istnieją dzisiaj dwa boiska do piłki nożnej, na których regularnie trenuje ponad 40 dzieci i młodzieży. *To są [właściciele przedsiębiorstwa] byli dyrektorzy tego pegeeru i po prostu trudno by im było tak po prostu odciąć się od środowiska, wręcz to jest niemożliwe, dlatego jakoś to funkcjonuje, można rzeczywiście pokazać taki przykład znakomity (IDI, Żnin).*

PGR dzisiaj

W wyniku prywatyzacji majątku po byłych PGR-ach nowymi właścicielami/najemcami tych terenów zostali zarówno rolnicy indywidualni (były to przeważnie mniejsze arealy), jak i spółki, przedsiębiorstwa, które były w stanie podjąć się gospodarowania na większą skalę. Przykładem spółki powstałej na terenie byłego PGR-u może być „Cerplon”, przedsiębiorstwo powstałe na terenie PGR Cerekwica (wchodzącego w skład Kombinatu PGR Żnin). Powierzchnia gospodarstwa to dzisiaj 2 800 ha. Przedsiębiorstwo zatrudnia około 110 osób, w większości byłych pracowników PGR, ale też sporo nowych osób, młodych mechaników czy traktorzystów. Rodzice niektórych z nich pracowali w PGR Cerekwica. Współzałożyciel spółki (wcześniej pracownik PGR Cerekwica, współtwórca planu restrukturyzacji Kombinatu PGR Żnin), który opowiadał o jej historii, wskazywał na związany z modernizacją i nowymi technologiami wzrost wydajności pracy w przedsiębiorstwie, w porównaniu z okresem istnienia PGR-ów: ten sam obszar obsługiwało wtedy 12 kombajnów i 50 ciągników, dzisiaj odpowiednio 2 i 13. W jego ocenie automatyzacja pracy w rolnictwie wielkoobszarowym jest nieunikniona nie tylko ze względów opłacalności, ale i dlatego, że już dziś bardzo ciężko jest znaleźć osoby chętne do wykonywania żmudnej i ciężkiej pracy, którą z powodzeniem wykonywać mogą maszyny.

Szczególnym rodzajem nowego właściciela terenów po byłych PGR-ach jest Kościół, który zwróconą mu ziemię dzierżawi rolnikom.

W opinii pracowników socjalnych niesłuszne jest postrzeganie blokowisk popegeerowskich jako siedliska biedy i patologii. Odsetek osób korzystających ze świadczeń opieki społecznej jest taki sam, jak w rejonach, gdzie PGR-ów nie było. Jednak zdaniem respondentów istnieją cechy charakteryzujące to środowisko. *Czuję się tam jak w Biskupinie, to jest skansen, czas się zatrzymał (IDI, Żnin).* Środowisko byłych pracowników PGR jest mocno hermetyczne, odizolowane, żyjące własnym życiem. Bardzo silne są więzi sąsiedzkie – większość starszego pokolenia zna się doskonale z pracy w PGR. *Tu każde dziecko do każdej kobiety mówi „ciociu” (IDI, Żnin).* Jednak, jak wskazują pracownicy socjalni i były prezes żnińskiego oddziału związku byłych pracowników PGR, środowisko to cechuje niechęć do zmian. *Proponowaliśmy stypendia pozwalające znaleźć pracę w Warszawie to żadna dziewczyna się nie zgłosiła. (IDI, Żnin)* Młode pokolenie osiedla się w pobliżu rodziców, dzieci wychowywane są przez babcie. W młodym pokoleniu pojawia się dużo większe rozczarowanie niż wśród byłych pracowników PGR. Istnieje zgoda zarówno wśród rodziców, jak i dzieci, że starszemu pokoleniu się „upiekło” – wiele osób otrzymało nienajgorsze emerytury, nie ma też problemu z mieszkaniem. Według respondentów,

gospodarstwo domowe małżeństwa emerytów cechuje się dużo wyższym dochodem niż gospodarstwo ich dzieci. Respondenci deklarowali, że otrzymują emerytury rzędu 1000 zł. Młode małżeństwo, gdzie mąż pracuje za pensję minimalną, a żona wychowuje dzieci, dodatkowo obciążone kredytem mieszkaniowym pozostaje w dużo gorszej kondycji finansowej. Problemem podkreślanym przez pracowników socjalnych jest hamowanie aspiracji edukacyjnych dzieci. Rodzice nie namawiają do kształcenia, wprost przeciwnie – posyłają je do przypadkowych szkół, zwykle tych najbliższych.

Podsumowanie

Powiat żniński wyróżnia się raczej negatywnie w województwie kujawsko-pomorskim pod względem specyfiki rynku pracy. Można stwierdzić, że jest to rynek w „dryfie” tzn. zachodzą pewne zmiany, jednak bez wyraźnej inspiracji lokalnych instytucji. Powiat cechuje wysoka stopa bezrobocia (druga najwyższa wartość w województwie, po powiecie inowrocławskim), duża liczba długotrwale bezrobotnych, niskie płace oraz duża skala powrotów do bezrobocia (zwykle po zatrudnieniu przy robotach publicznych). Powiat, mimo niezłego połączenia między Gniezmem a Bydgoszczą, gospodarczo pozostaje powiatem peryferyjnym. Nie ma pomysłu (poza Parkiem Przemysłowym w Barcinie) na branże, które warto promować, nie ma szerokich planów pozyskiwania inwestorów. W powiecie zostało w tej chwili mało dużych zakładów pracy. Małe i średnie przedsiębiorstwa rozwijają się w tych samych, co w całym kraju branżach (głównie budowlanej). Duża jest skala emigracji, a co z tym związane, poprawia się jakość życia tych, którzy z „emigracyjnych” pieniędzy żyją. Pojawia się oczywiście problem ze znalezieniem pracowników, jednak są to kwestie rozwiązywane przez pracodawców doraźnie, bez długofalowych strategii.

Rynek pracy a kwestia PGR

W świetle przeprowadzonych badań wydaje się, że kwestia „pegeerowska” nie odegrała najważniejszej roli na tym terenie. W percepcji instytucji rynku pracy, a także władz samorządowych, byli pracownicy PGR to tylko pewna część (nie wiadomo do końca jaka) ogółu bezrobotnych. Ma to związek z tym, że PGR obejmował ok. 20% powierzchni powiatu i nie był głównym pracodawcą. Jak twierdzi były dyrektor bydgoskiego oddziału ANR – liczbę faktycznie bezrobotnych byłych pracowników PGR należy szacować na ok. 15% spośród wszystkich zatrudnionych w momencie ich likwidacji. Duża część osób zakwalifikowała się do wszelkiego rodzaju świadczeń pomostowych, inni znaleźli zatrudnienie w spółkach powstałych na terenach PGR.

W opinii respondentów nigdy na tym terenie nie wyróżniano „kwestii pegeerowskiej”, nie kierowane były tam żadne specjalne działania ani programy pomocowe. Dużo ważniejszą kwestią w percepcji lokalnych władz jest likwidacja przemysłu na terenie powiatu.

Plany lokalne

Jak wspomniano, strategia powiatu opiera się głównie na turystyce. Jedyne gmina Barcin ma w swoich planach rozwijanie przemysłu. Rolnictwo postrzegane jest jako bariera w rozwoju powiatu, co może dziwić ze względu na silne rolnicze tradycje tego regionu. Były to tereny, gdzie blisko 70% ziemi pozostawało w rękach rolników indywidualnych. Także dzisiaj, z rozmów prowadzonych na miejscu, można odnieść wrażenie, że nie ma tam silnej tendencji do uciekania z rolnictwa. Młodzi przejmują gospodarstwa, powiększają areal, szukają środków na modernizację. Tymczasem przedstawicielka powiatu widzi dla rolnictwa szanse głównie w agroturystyce.

Gdyby ryzykować tezy dotyczące „stagnacji” powiatu, to można stwierdzić, że jest to teren, gdzie wiele podmiotów działa na własną rękę. Zarówno starostwo, jak i gminy, instytucje rynku pracy, a także przedsiębiorcy i rolnicy. Nie istnieje właściwie nic, co by te grupy ze sobą lokalnie wiązało. Nie widać także planów zmiany tego stanu rzeczy.

1. INFORMACJE OGÓLNE O POWIECIE	19
<i>Tab. 1a Dane o województwie kujawsko-pomorskim z 2007:.....</i>	19
<i>Tab. 1b Dynamika sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego w latach 1999 – 2003 w świetle wybranych mierników .....</i>	19
<i>Tabela 1c Powierzchnia powiatu .....</i>	20
<i>Tab. 2 Charakterystyka gmin powiatu żnińskiego .....</i>	21
<i>Tab. 3 Stan dróg w powiecie żnińskim – dane za rok 2005 .....</i>	21
<i>Tab. 4 Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w woj. kujawsko-pomorskim w roku 2003.....</i>	21
2. LUDNOŚĆ	21
<i>Tab. 5 Ludność powiatu żnińskiego według miejsca zamieszkania – 2005 rok.....</i>	21
<i>Tab. 6 Ludność powiatu żnińskiego według płci – 2005 rok .....</i>	21
<i>Tab. 7 Ludność powiatu żnińskiego według płci i miejsca zamieszkania – 2005 rok.....</i>	22
<i>Tab. 8 Dynamika zmian ludności w powiecie żnińskim .....</i>	22
<i>Tab. 9 Przyrost naturalny w powiecie żnińskim.....</i>	22
<i>Tab. 10 Urodzenia żywe w powiecie żnińskim .....</i>	22
<i>Tab. 11 Ludność według grup wieku w powiecie żnińskim.....</i>	22
<i>Tab. 12 Saldo migracji.....</i>	23
3. EDUKACJA.....	23
<i>Tab. 13. Ludność powiatu żnińskiego według poziomu wykształcenia .....</i>	23
<i>Tab. 14. Szkoły w powiecie żnińskim.....</i>	23
4. RYNEK PRACY	23
<i>Tab. 15 Pracujący według płci w powiecie żnińskim.....</i>	23
<i>Tab. 16 Pracujący wg sektorów ekonomicznych i płci.....</i>	24
<i>Tabela 17. Pracujący wg sektorów własności i płci .....</i>	24
<i>Tab. 18 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w złotych w powiecie żnińskim....</i>	24
<i>Tab. 19 Bezrobotni zarejestrowani według wieku i płci w powiecie żnińskim .....</i>	25
<i>Tab. 20 Bezrobotni zarejestrowani według czasu pozostawania bez pracy .....</i>	26
<i>Tab. 21 Bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy i płci .....</i>	27
<i>Tab. 22 Bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia i płci w powiecie żnińskim.....</i>	28
5. GOSPODARKA MIESZKANIOWA.....	28
<i>Tab. 23 Zasoby mieszkaniowe w powiecie żnińskim .....</i>	28
<i>Tab. 24 Zasoby mieszkaniowe według formy własności w powiecie żnińskim (stan na 2005 r.).....</i>	28
<i>Tabela 25. Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań (stan na 2005). 29</i>	
ŹRÓDŁO: BANK DANYCH REGIONALNYCH	29
6. ROLNICTWO	29
<i>Wykres 2 .Powierzchnia użytków rolnych (w ha) w powiecie żnińskim (stan na 2005 r.)29</i>	
7. PGR W POWIECIE.....	30

<i>Tab. 26 Grunty przejęte do zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa w powiecie żnińskim.</i>	30
<i>Tabela 27. Państwowe Gospodarstwa Rolne przejęte do zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa istniejące na terenie dzisiejszego powiatu żnińskiego.</i>	30
<i>Tabela 28. Zatrudnienie w PGR-ach istniejących w dzisiejszym powiecie żnińskim, przejętych do zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa.</i>	31
<i>Tabela 29. Budynki mieszkalne w PGR-ach istniejących w dzisiejszym powiecie żnińskim, przejętych do zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa</i>	31
<i>Tabela 30. Infrastruktura społeczna w PGRach istniejących w dzisiejszym powiecie żnińskim przejętych do zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa.</i>	32
<i>Tabela 31. Główne kierunki rozdysponowania gruntów Oddziału Terenowego AWRSP w Bydgoszczy w powiecie żnińskim (stan na 15.03.2002)</i>	32
DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA	33

1. INFORMACJE OGÓLNE O POWIECIE

Tab. 1a Dane o województwie kujawsko-pomorskim z 2007:

- ludność (marzec 2007) - **2065,7 tys.**
- przeciętne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw (lipiec 2007) - **2484,54 zł**
- stopa bezrobocia (lipiec 2007) - **15,9 %**
- mieszkania oddane do użytkowania (I-VII 2007) - **2934**
- podmioty gospodarki narodowej (lipiec 2007) - **186958**
- produkcja sprzedana przemysłu (I-VII 2007) - **20784,2 mln zł**

Tab. 1b Dynamika sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego w latach 1999 – 2003 w świetle wybranych mierników

wskaźniki	1999	2003	1999=100%
Ludność w tys.	2 100,8	2 068,1	98,4
Ludność – udział %w populacji kraju	5,4	5,4	x
Ludność na 1 km ²	117	115	98,3
Ludność w miastach w % ogółu ludności	62,3	61,9	x
Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,8	0,4	50,0
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w liczbach bezwzględnych	- 821	-1363	166,0
Ludność w wieku przedprodukcyjnym w % jej ogółu	25,6	22,6	x
Ludność w wieku produkcyjnym w % jej ogółu	60,8	63,2	x
Ludność w wieku poprodukcyjnym w % jej ogółu	13,6	14,2	x
Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w tys.	158,0	191,0	120,9
Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności	75,2	92,3	x
Nakłady inwestycyjne - udział % w kraju	3,7	4,0	x
Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w zł	2 239	2 143	x
Wartość produkcji sprzedanej przemysłu (ceny bieżące) w mln zł	22 720	28 246	124,3
Wartość produkcji sprzedanej przemysłu na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)	10 818	13 656	x
Wartość produkcji sprzedanej przemysłu (ceny bieżące) udział % w kraju	5,3	5,0	x
Pracujący na 1000 ludności (stan w dniu 30.IX.2002 r.)	369,2	310,2	x
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w tys.	172,7	145,2	84,1
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle – udział % w	5,5	5,5	x

kraju			
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle na 1000 mieszkańców	82,2	70,2	x
Bezrobotni zarejestrowani ogółem w tys.	156,3	212,1	135,7
Stopa bezrobocia rejestrowanego w %	16,9	24,6	x
Wskaźnik skolaryzacji brutto szkolnictwa wyższego (%) * dane za 2002 r.	30,2	37,8*	x
Liczba szkół wyższych	12	15	125
Liczba studentów w tys.	65 205	83 422	127,9
Wskaźnik skolaryzacji brutto szkolnictwa średniego ogólnokształcącego % * dane za 2002 r.	29,4	35,8*	121,8
Drogi publiczne o twardej nawierzchni w km na 100 km ² powierzchni	75,3	75,7	x
Abonenci telefonii przewodowej na 1000 ludności (dane dot. operatorów sieci publicznych)	264,7	303,7	x
Dochody budżetu województwa na 1 mieszkańca w zł	85,1	118,0	x
Wydatki budżetu województwa na 1 mieszkańca w zł	86,2	120,0	117,6
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące) w mln zł w * 2001 r. i * 2002 r	29 657,7*	38 567,3*	130,0
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące) na 1 mieszkańca w zł * w 1998 r. i * średni dla okresu 2000-2002 r.	13 194*	18 635*	x
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca (ceny bieżące) Polska = 100 % * dane 2002r	86,2	91,2*	x

Dane ze strony www.kujawsko-pomorskie.pl

Tabela 1c Powierzchnia powiatu

Powierzchnia	
ogółem w ha	98.473
ogółem w km ²	984,5 km ²
Sołectwa	
ogółem	126
Miejscowości	
miejscowości (łącznie z miastami)	180
miejscowości wiejskie	176
Gminy	
ogółem	6
miejskie	0
wiejskie	2
miejsko-wiejskie	4
Miasta	
ogółem	4
w gminach miejsko-wiejskich	4

Źródło: Bank Danych Regionalnych

Tab. 2 Charakterystyka gmin powiatu żnińskiego

	Powiat Żnin	Barcin	Janowiec Wielkopolski	Łabiszyn	Żnin	Gąsawa	Rogowo
Typ gminy	Miejsko-wiejski	Miejsko-wiejski	Miejsko-wiejski	Miejsko-wiejski	Miejsko-wiejski	wiejska	wiejska
Powierzchnia	985	121	131	167	251	136	179
Liczba mieszkańców	69808	14837	9333	9378	24115	5238	6907
Gęstość zaludnienia na km²	71	123	71	56	96	39	39

Źródło: <http://www.regioset.pl/>

Tab. 3 Stan dróg w powiecie żnińskim – dane za rok 2005

Drogi gminne w powiecie (w km)	
o nawierzchni twardej	286,3
o nawierzchni twardej ulepszonej	168,6
o nawierzchni gruntowej	301,6
Drogi powiatowe wg typu nawierzchni (w km)	
o nawierzchni twardej	481,0
o nawierzchni twardej ulepszonej	463,0
o nawierzchni gruntowej	13,0

Źródło: Bank Danych Regionalnych

Tab. 4 Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w woj. kujawsko-pomorskim w roku 2003

	2003 r.		
	W zł	Polska = 100	Wojew. = 100
PKB na 1 mieszkańca	18 635	85,1	130,0

Źródło: Urząd Statystyczny w Bydgoszczy: Produkt krajowy brutto w województwie w 2004 r..

2. LUDNOŚĆ

Tab. 5 Ludność powiatu żnińskiego według miejsca zamieszkania – 2005 rok

	Liczba ludności
W miastach	30529
Na wsi	39279
Ogółem	69 808

Źródło: Bank Danych Regionalnych

Tab. 6 Ludność powiatu żnińskiego według płci – 2005 rok

	Liczba ludności
Kobiety	35289
Mężczyźni	34519
Ogółem	69 808

Źródło: Bank Danych Regionalnych

Tab. 7 Ludność powiatu znińskiego według płci i miejsca zamieszkania – 2005 rok

	Miasto	Wieś
	Liczba ludności	Liczba ludności
Kobiety	19668	19611
Mężczyźni	14851	15678
Ogółem	34519	35289

Źródło: Bank Danych Regionalnych

Tab. 8 Dynamika zmian ludności w powiecie znińskim

	2000 r.	2005 r.
Ludność ogółem		
Kobiety	35294	35289
Mężczyźni	34461	34519
W miastach		
Kobiety	19497	19668
Mężczyźni	14964	14851
Na wsi		
Kobiety	19435	19611
Mężczyźni	15859	15678

Źródło: Bank Danych Regionalnych

Tab. 9 Przyrost naturalny w powiecie znińskim

	2000 r.	2005 r.
Ogółem	792	745
Mężczyźni	422	399
Kobiety	370	346

Źródło: Bank Danych Regionalnych

Tab. 10 Urodzenia żywe w powiecie znińskim

	2000 r.	2005 r.
Ogółem	796	749
Mężczyźni	422	399
Kobiety	370	346

Źródło: Bank Danych Regionalnych

Tab. 11 Ludność według grup wieku w powiecie znińskim

Wyszczególnienie	2005
Ogółem powiat	69808
0-4 lata	3632
5-9	4046
10-14	4933
15-19	5517
20-29	11829
30-39	9047
40-49	10064
50-59	10396
60-64	2355
65+	7989
Wiek przedprodukcyjny	15842
Wiek produkcyjny	44702

Źródło: Bank Danych Regionalnych

Tab. 12 Saldo migracji

Saldo migracji	
w ruchu wewnętrznym	
Ogółem	-143
zagranica	
Ogółem	1

Źródło: Bank danych Regionalnych

Dodatek:

Napływ	
Powiat Żnin	
Ogółem	612
Miasto	300
Wieś	6
Odpływ	
Powiat Żnin	
Ogółem	755
Miasto	407
Wieś	5

Źródło: Bank danych Regionalnych

3. EDUKACJA

Tab. 13. Ludność powiatu żnińskiego według poziomu wykształcenia

	Ogółem w 2002 roku (w osobach)						
	wyższe	policealne	średnie ogólnokształcące	średnie zawodowe	zasadnicze zawodowe	podstawowe ukończone	podst. nieuk. i bez wyksz.
	2911	1660	2503	10920	18827	1.616	1875

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2002

Tab. 14. Szkoły w powiecie żnińskim

	szkoły podstawowe	gimnazja	zasadnicze szkoły zawodowe	licea profilowane	technika	licea ogólnokształcące
ogółem szkół	29	11	5	3	7	6
pomieszczenia szkolne	304	131	34		44	31
oddziały w szkołach	269	124	28	9	33	32
uczniowie	5056	3148	765	239	873	963
absolwenci	1014	1060	205	127	208	

Źródło: Bank Danych Regionalnych

4. RYNEK PRACY

Tab. 15 Pracujący według płci w powiecie żnińskim

	1995 r.	2000 r.	2005 r.
Ogółem	12712	11013	14532
Mężczyźni	7390	5994	8059
Kobiety	5322	5019	6473

Źródło: Bank Danych Regionalnych

Tab. 16 Pracujący wg sektorów ekonomicznych i płci

ogółem				
ogółem	osoba	12 712	11 013	9 334
- mężczyźni	osoba	7 390	5 994	4 917
- kobiety	osoba	5 322	5 019	4 417
sektor rolniczy				
ogółem	osoba	1 694	671	701
- mężczyźni	osoba	1 400	556	602
- kobiety	osoba	294	115	99
sektor przemysłowy				
ogółem	osoba	5 789	4 835	3 195
- mężczyźni	osoba	4 151	3 313	2 235
- kobiety	osoba	1 638	1 522	960
sektor usługowy razem				
ogółem	osoba	5 229	5 507	5 438
- mężczyźni	osoba	1 839	2 125	2 080
- kobiety	osoba	3 390	3 382	3 358
sektor usługowy - usługi rynkowe				
ogółem	osoba	2 394	2 530	2 596
- mężczyźni	osoba	1 223	1 401	1 445
- kobiety	osoba	1 171	1 129	1 151
sektor usługowy - usługi nierynkowe				
ogółem	osoba	2 835	2 977	2 842
- mężczyźni	osoba	616	724	635
- kobiety	osoba	2 219	2 253	2 207

Źródło: Bank Danych Regionalnych

Tabela 17. Pracujący wg sektorów własności i płci

ogółem		2000	2003
ogółem	osoba	11 013	9 334
- mężczyźni	osoba	5 994	4 917
- kobiety	osoba	5 019	4 417
sektor publiczny			
ogółem	osoba	4 992	4 423
- mężczyźni	osoba	2 083	1 732
- kobiety	osoba	2 909	2 691
sektor prywatny			
ogółem	osoba	6 021	4 911
- mężczyźni	osoba	3 911	3 185
- kobiety	osoba	2 110	1 726

Źródło: Bank Danych Regionalnych

Tab. 18 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w złotych w powiecie żnińskim

	2003	2004	2005
Wynagrodzenie ogółem	1.703,08	1.751,39	1.779,84

Źródło: Bank Danych Regionalnych

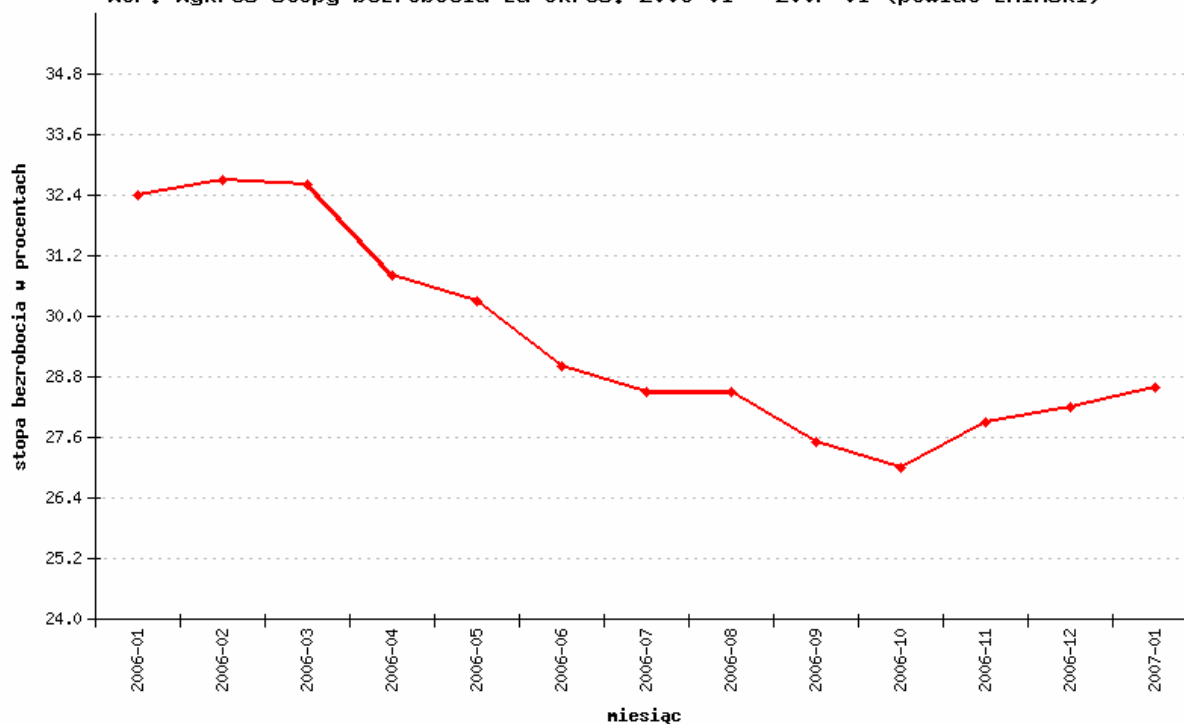
Tab. 19 Bezrobotni zarejestrowani według wieku i płci w powiecie znińskim

	2003	2004	2005
ogółem			
ogółem	9 531	9 261	8 420
- mężczyźni	4 284	4 124	3 619
- kobiety	5 247	5 137	4 801
24 i mniej			
ogółem	2 635	2 273	1 925
- mężczyźni	1 261	1 090	901
- kobiety	1 374	1 183	1 024
25-34			
ogółem	2 778	2 744	2 488
- mężczyźni	1 177	1 138	983
- kobiety	1 601	1 606	1 505
35-44			
ogółem	2 152	2 084	1 856
- mężczyźni	915	877	728
- kobiety	1 237	1 207	1 128
45-54			
ogółem	1 767	1 897	1 852
mężczyźni	806	850	817
kobiety	961	1 047	1 035
55 i więcej			
ogółem	199	263	299
- mężczyźni	125	169	190
- kobiety	74	94	109

Źródło: Bank Danych Regionalnych

Wykres 1. Stopa bezrobocia w roku 2006

WUP. Wykres stopy bezrobocia za okres: 2006-01 – 2007-01 (powiat zniński)

Źródło: WUP Toruń

Tab. 20 Bezrobotni zarejestrowani według czasu pozostawania bez pracy

	2003	2004	2005
ogółem			
ogółem	9 531	9 261	8 420
- mężczyźni	4 284	4 124	3 619
- kobiety	5 247	5 137	4 801
3 miesiące i mniej			
ogółem	1 960	1 747	1 756
- mężczyźni	-	1 003	1 033
- kobiety	-	744	723
3 - 6 miesięcy			
ogółem	1 073	905	988
- mężczyźni	-	497	520
- kobiety	-	408	468
6 - 12 miesięcy			
ogółem	1 434	1 473	1 199
- mężczyźni	-	838	610
- kobiety	-	635	589
12 - 24 miesięcy			
ogółem	1 680	1 643	1 212
- mężczyźni	-	811	572
- kobiety	-	832	640
powyżej 24 miesięcy			
ogółem	3 384	3 493	3 265
- mężczyźni	-	975	884
- kobiety	-	2 518	2 381

Źródło: BDR

Tab. 21 Bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy i płci

	2003	2004	2005
ogółem			
ogółem	9 531	9 261	8 420
- mężczyźni	4 284	4 124	3 619
- kobiety	5 247	5 137	4 801
bez stażu pracy			
ogółem	2 688	2 263	1 939
- mężczyźni	-	805	657
- kobiety	-	1 458	1 282
1 rok i mniej			
ogółem	826	928	936
- mężczyźni	-	288	272
- kobiety	-	640	664
1 - 5 lat			
ogółem	1 921	1 982	1 858
- mężczyźni	-	883	823
- kobiety	-	1 099	1 035
5 - 10 lat			
ogółem	1 390	1 362	1 231
- mężczyźni	-	652	562
- kobiety	-	710	669
10 - 20 lat			
ogółem	1 588	1 556	1 410
- mężczyźni	-	710	609
- kobiety	-	846	801
20 - 30 lat			
ogółem	1 008	1 033	917
- mężczyźni	-	663	579
- kobiety	-	370	338
powyżej 30 lat			
ogółem	110	137	129
- mężczyźni	-	123	117
- kobiety	-	14	12

Źródło: BDR

Tab. 22 Bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia i płci w powiecie znińskim

	2003	2004	2005
ogółem			
ogółem	9 531	9 261	8 420
- mężczyźni	4 284	4 124	3 619
- kobiety	5 247	5 137	4 801
wyższe			
ogółem	190	167	159
- mężczyźni	-	54	52
- kobiety	-	113	107
policealne, średnie zawodowe			
ogółem	1 974	1 884	1 692
- mężczyźni	-	560	496
- kobiety	-	1 324	1 196
średnie ogólnokształcące			
ogółem	310	318	347
- mężczyźni	-	78	89
- kobiety	-	240	258
zasadnicze zawodowe			
ogółem	4 674	4 324	3 824
- mężczyźni	-	2 196	1 847
- kobiety	-	2 128	1 977
gimnazjalne i poniżej			
ogółem	2 383	2 568	2 398
- mężczyźni	-	1 236	1 135
- kobiety	-	1 332	1 263

Źródło: BDR

5. GOSPODARKA MIESZKANIOWA**Tab. 23 Zasoby mieszkaniowe w powiecie znińskim**

	1995 r.	2000 r.	2005 r.
Liczba mieszkań	19.506	19.797	20.253
Liczba izb	69.781	71.307	77.222
Powierzchnia użytkowa w m²	1.234.892	1.270.117	1.438.025

Źródło: Bank Danych Regionalnych

Tab. 24 Zasoby mieszkaniowe według formy własności w powiecie znińskim (stan na 2005 r.)

	Gminy (komunalne)	Spółdzielnie mieszkaniowe	Zakłady pracy	Osoby fizyczne	TBS	Inne
Liczba mieszkań	1.298	4.396	823	13.637	0	99
Liczba izb	3.754	14.632	2.614	55.882	0	340

Źródło: Bank Danych Regionalnych

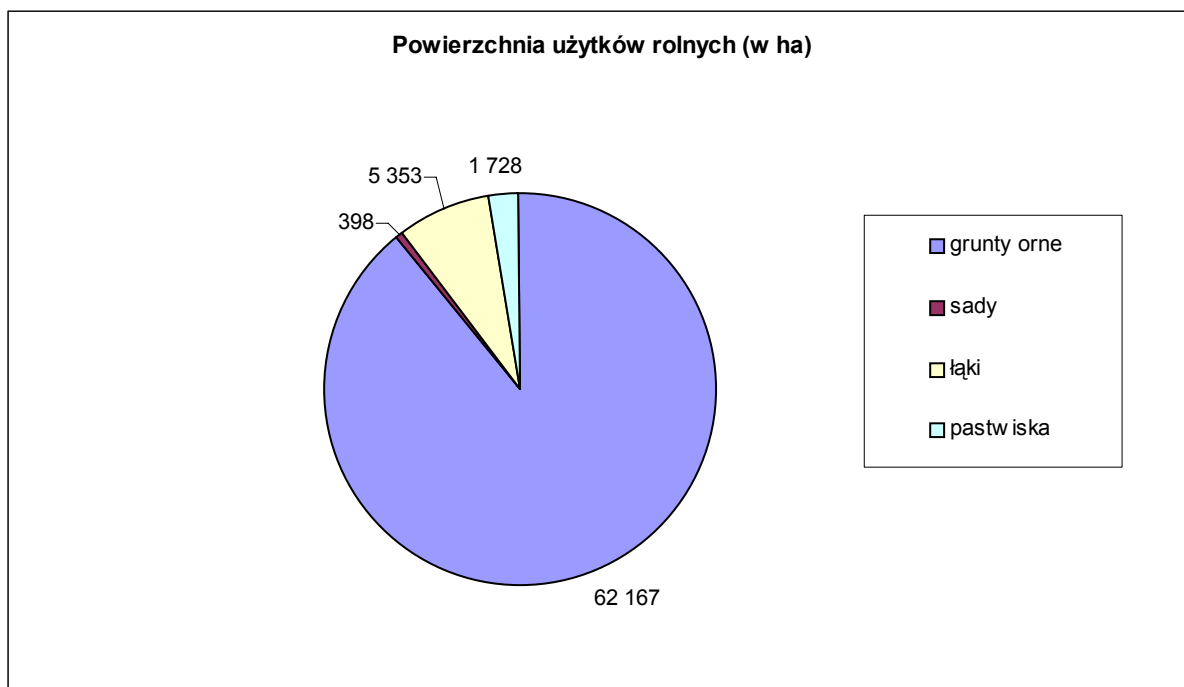
Tabela 25. Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań (stan na 2005)

w miastach	
wodociąg	98,7
łazienka	91,0
centralne ogrzewanie	82,7
na wsi	
wodociąg	95,8
łazienka	82,4
centralne ogrzewanie	66,1

Źródło: Bank Danych Regionalnych

6. ROLNICTWO

Wykres 2 .Powierzchnia użytków rolnych (w ha) w powiecie znińskim (stan na 2005 r.)

7. PGR W POWIECIE

Tab. 26 Grunty przejęte do zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa w powiecie żnińskim.

Lp.	Nazwa zlikwidowanego gospodarstwa	Pow. ogólna ha	Liczba pracowników	Majątek w tys. zł		Zobowiązania	
				Trwały	Obrotowy	Ogółem	Kredyty
1.	PGR Brzyskorzystewko	1.809,29	147	5 448,3	1 227,9	272,2	100,0
2.	PGR Będzitowo	704,70	57	1 267,2	140,0	238,6	137,7
3.	PGR Krotoszyn	1.029,02	48	1 557,7	467,6	211,9	72,4
4.	PGR Lubostroń	1.231,97	119	4 214,6	397,0	501,5	313,7
5.	PGRyb Łysinin	5.927,81	52	1 055,6	353,4	99,8	
6.	PGR Obudno	2.307,74	114	2 358,0	672,9	226,1	34,5
7.	PGR Piechcin	953,77	54	1 895,3	186,7	131,9	64,7
8.	PGR Sarbinowo	2.243,26	129	4 350,0	430,3	926,6	379,6
9.	PGR Złotniki	4.153,59	374	10 260,6	3 052,5	432,5	120,0
10.	PGR Żnin	5.989,83	629	14 667,3	4 207,8	1 957,3	428,8
	Razem Powiat	26 350,98	1 723	47 074,6	11 136,1	4 998,4	1 651,4

Źródło: opracowanie Grzegorza Smytrego, b. wicedyrektora Oddziału ANR w Bydgoszczy na potrzeby starostwa powiatowego w Żninie (b.d.)

Tabela 27. Państwowe Gospodarstwa Rolne przejęte do zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa istniejące na terenie dzisiejszego powiatu żnińskiego.

Lp.	Nazwa	Powierzchnia (ha)
1	PGR Brzyskorzystewko	1 809, 29
2	PGR Będzitowo	704,7
3	PGR Krotoszyn	1029,02
4	PGR Lubostroń	1 231, 97
5	PGRyb Łysinin	5 927, 81
6	PGR Obudno	2 306,95
7	PGR Piechcin	953,79
8	PGR Sarbinowo	2 243,26
9	PGR Złotniki	4 155, 77
10	PGR Żnin	5 988,25
11	PGR Chwaliszewo	9 642
12	PGR Ciele	1 644

wymieniany przez 2 źródła (ANR Bydgoszcz; opracowanie G. Smytrego b. wicedyrektora ANR na potrzeby powiatu żnińskiego)

wymieniany przez 1 źródło (ANR Bydgoszcz)

zdaniem informatora z ANR Bydgoszcz większa część PGRu poza terenem powiatu

Tabela 28. Zatrudnienie w PGR-ach istniejących w dzisiejszym powiecie znińskim, przejętych do zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa.

Lp	Nazwa	Pow. (ha)	Zatrudnienie ogółem	W tym mężczyźni	W tym kobiety	Zatrudnienie na stanowiskach nierobotniczych
1	PGR Brzyskorzystewko	1809,29	147	122	25	27
2	PGR Sarbinowo	2243,26	129	104	25	22
3	PGR Chwaliszewo	9600,89	689	556	133	112
4	PGR Lubostroń	1231,97	119	99	20	21
5	PGR Złotniki	4153,59	374	309	65	37
6	PGR Ciele	1644,02	51	39	12	8
7	PGR Krotoszyn	1029,02	48	39	9	7
8	PGR Piechcin	953,77	54	44	10	10
9	PGR Obudno	2307,74	114	98	16	19
10	PGR Żnin	5111,04	0	0	0	0
11	PGRyb Łysin	5927,81	52	46	6	6

Kursywą oznaczono PGR-y, których większa część według informatora z ANR Bydgoszcz znajdowała się poza terenem powiatu. Źródło: ankiety dot. poszczególnych PGR-ów z momentu przejścia do zasobu ANR Bydgoszcz.

Tabela 29. Budynki mieszkalne w PGR-ach istniejących w dzisiejszym powiecie znińskim, przejętych do zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa

Lp.	Nazwa	Pow. (ha)	Bloki	Mieszkańcy ogółem	Inne wielorodzinne	Mieszkańcy ogółem	Inne jednorodzinne	Mieszkańcy ogółem
1	PGR Brzyskorzystewko	1809,29	bd	194	bd	57	1	1
2	PGR Sarbinowo	2243,26	6	108	18	77	4	4
3	<i>PGR Chwaliszewo</i>	9600,89	67	498	107	391	20	20
4	PGR Lubostroń	1231,97	22	213	9	28	0	0
5	PGR Złotniki	4153,59	bd	286	bd	229	14	14
6	<i>PGR Ciele</i>	<i>1644,02</i>	<i>bd</i>	<i>100</i>	<i>bd</i>	<i>8</i>	<i>2</i>	<i>2</i>
7	PGR Krotoszyn	1029,02	8	61	21	61	1	0
8	PGR Piechcin	953,77	3	70	2	47	0	0
9	PGR Obudno	2307,74	bd	96	bd	100	0	0
10	PGR Żnin	5111,04	bd	46	bd	114	0	0
11	PGRyb Łysin	5927,81	1	15	21	53	4	4

Kursywą oznaczono PGR-y, których większa część według informatora z ANR Bydgoszcz znajdowała się poza terenem powiatu. Źródło: ankiety dot. poszczególnych PGR-ów z momentu przejścia do zasobu, ANR Bydgoszcz.

Tabela 30. Infrastruktura społeczna w PGRach istniejących w dzisiejszym powiecie żnińskim przyjętych do zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa.

Lp.	Nazwa	Pow. (ha)	Przedszkola	Biblioteki	Świetlice	Boiska	Kawiarnie	Remizy	Ośrodki zdrowia	Domy kultury	Ośrodki wczasowe
1	PGR Brzyskorzystewko	1809,29	0	1	0	0	1	0	0	0	0
2	PGR Sarbinowo	2243,26	1	0	0	0	2	0	0	0	0
3	<i>PGR Chwaliszewo</i>	<i>9600,89</i>	<i>1</i>	<i>0</i>	<i>9</i>	<i>7</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
4	PGR Lubostroń	1231,97	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	PGR Złotniki	4153,59	1	0	0	0	0	1	1	0	0
6	<i>PGR Ciele</i>	<i>1644,02</i>	<i>1</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
7	PGR Krotoszyn	1029,02	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	PGR Piechcin	953,77	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	PGR Obudno	2307,74	0	0	0	0	0	1	0	1	0
10	PGR Żnin	5111,04	0	0	0	0	0	0	0	0	1
11	PGRyb Łysin	5927,81	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Kursywą oznaczono PGR-y, których większa część według informatora z ANR Bydgoszcz znajdowała się poza terenem powiatu. Źródło: ankiety dot. poszczególnych PGRów z momentu przejścia do zasobu ANR Bydgoszcz.

Tabela 31. Główne kierunki rozdysponowania gruntów Oddziału Terenowego AWRSP w Bydgoszczy w powiecie żnińskim (stan na 15.03.2002)

Powiat	Grunty przejęte do zasobu WRSP		Rozdysponowanie gruntów						Grunt y oczekujące na rozdysponowanie	
	Ogółem (w ha)	W % ogólnej powierzchni	Trwałe kierunki rozdysponowania			Nietrwałe kierunki rozdysponowania				
			Razem	W tym		razem	W tym			
	Gruntów AWRSP	Powiatów w		sprzedaż	Pozostałe formy		dzierzawa	Pozostałe formy		
W % gruntów ogółem AWRSP										
Żniński	26 095	10,4	26,5	24,9	16,6	8,3	72,6	70,9	1,7	2,5

Źródło: R. Rudnicki, L. Kozłowski, M. Kluba, *Grunty AWRSP w województwie kujawsko-pomorskim. Przejęcie, rozdysponowanie i wpływ na kulturę agrarną*, Toruń 2002, s.44.

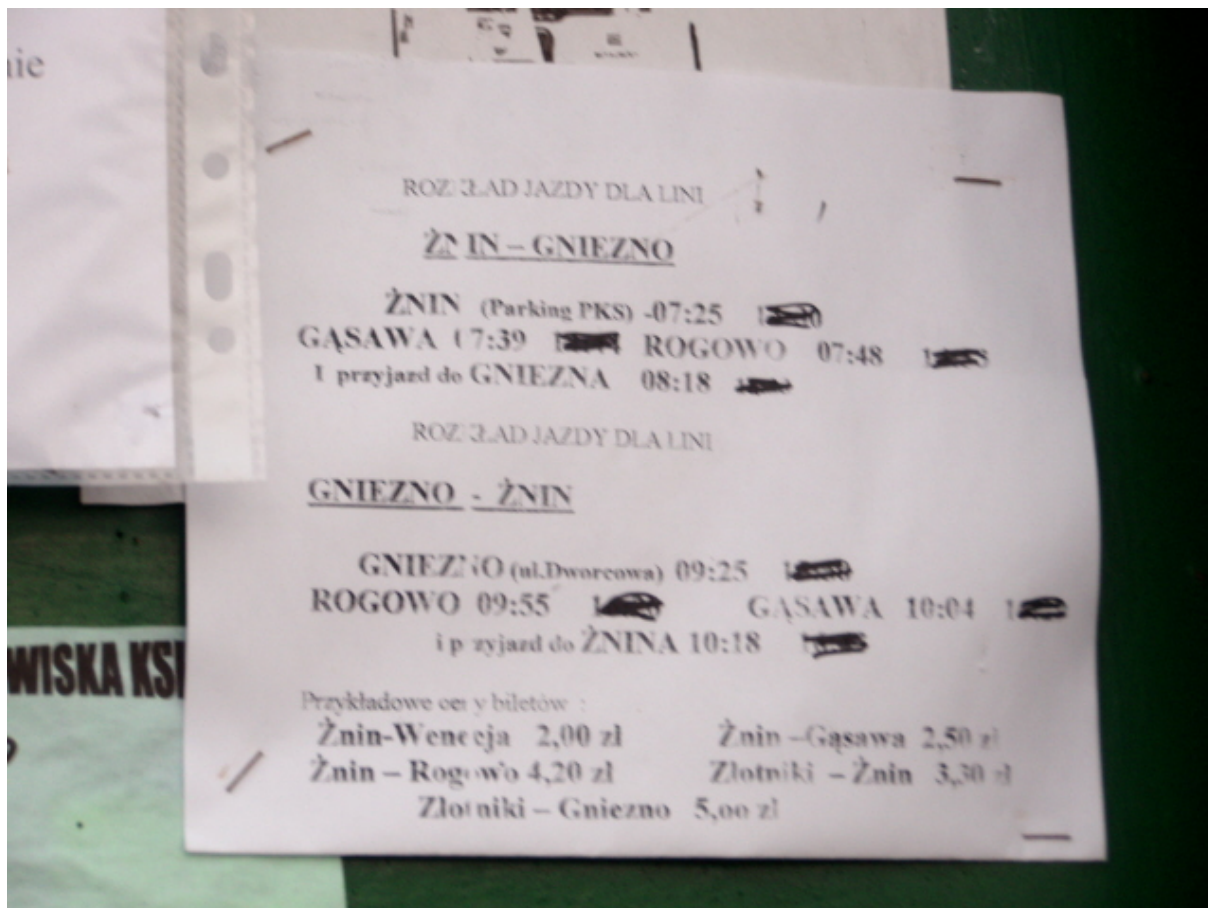
Dokumentacja fotograficzna

Cementownia „Lafarge”

Zabytkowy park angielski w Lubostronie

Rozkład PKS w Żłotnikach

Zabudowania PGR – Żłotniki

Gospodarstwo rolne – Złotniki

Gospodarstwo rolne – Złotniki

UNAGA DZIEWCZĘTA! (18-25 lat)

Nabór kandydatek do projektu PROMOCJA ZAWODOWA DZIEWCZĄT

1. Oddział Terenowy Agencji Nieruchomości Rolnych w Bydgoszczy informuje, że w współpracy z Caritas Diecezji Warszawskiej realizuje PROJEKT PROMOCJA ZAWODOWA DZIEWCZĄT
2. Projekt ten skierowany jest do młodych, ambitnych dziewcząt, pochodzących z rodzin popełerowskich, które nie mają perspektyw rozwojowych w swojej miejscowości.

Celem projektu jest społeczne i zawodowe usamodzielnienie się dziewcząt poprzez podjęcie pracy w Warszawie.

3. Uczestniczkom projektu zapewnia się:
  - o Pobyt w Warszawie przez okres max. 6-miesięcy (dziewczęta mieszkają w bursie "Przystań na skarpie" w samym centrum Warszawy)
  - o Opiekę kierownika bursy - s. Ewy Ranachowskiej oraz 4 pedagogów i doradcę zawodowego.
  - o Całodzienne wyżywienie.
  - o Pomoc w szukaniu pracy a następnie stałego miejsca zamieszkania w Warszawie.
  - o Kursy i szkolenia m.in. z zakresu autoprezentacji, psychologii praktycznej, prawa pracy, technik aktywnego słuchania, komunikacji werbalnej i niewerbalnej, poznania własnej wartości itp.
  - o Dostęp do komputerów i internetu
  - o Udział w życiu kulturalnym
  - o Bilet komunikacji miejskiej - (przez pierwszy miesiąc bezpłatny, w drugim miesiącu w zależności od sytuacji uczestniczki projektu)
  - o Podstawowe leki oraz środki czystości
4. O udział w projekcie mogą się ubiegać dziewczęta, które:
  - o Są w wieku 18-25 lat.
  - o Mają wykształcenie minimum ponadgimnazjalne.
  - o Pochodzą z rodzin popełerowskich (rodzice lub dziadkowie byli pracownikami byłych państwowych przedsiębiorstw gospodarki rolnej).
  - o w których dochód na osobę nie przekracza 532 zł netto.
  - o Są osobami bezrobotnymi.
  - o Deklarują chęć podjęcia pracy w Warszawie.
  - o Posiadają dobrą opinię w środowisku.
  - o Posiadają osobowość charakteryzującą się otwartością na świat.

K. DOBROWOLSKI

Biuro 17 miejsc 13

Ogłoszenie o naborze – Promocja Zawodowa Dziewcząt – Program ANR